

Hores treballades i productivitat: Espanya és un cas atípic a la UE?

El debat sobre la jornada laboral ha adquirit una notable intensitat a Espanya arran, d'una banda, de les propostes per reduir-la i, de l'altra, de l'augment d'hores no treballades per incapacitat temporal. Al marge de l'impacte sobre els costos empresarials i sobre el mercat laboral, tenen un interès especial les implicacions per a la productivitat laboral, que ofereix, en el cas d'Espanya, lectures molt divergents des de la pandèmia en funció de si la mesurem per hora treballada o per empleat. Busquem aquí situar aquests debats en el context europeu i tracem similituds i diferències amb altres països del nostre entorn.

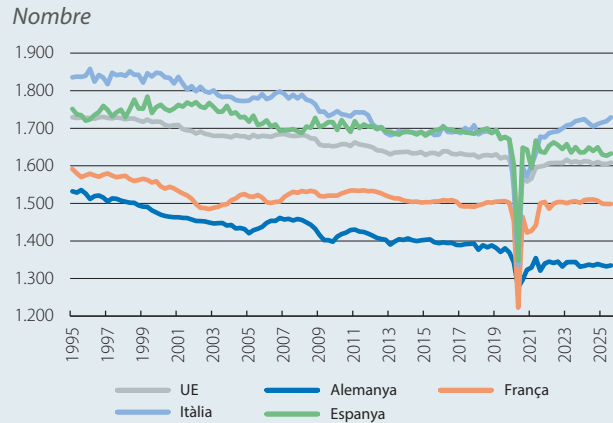
Una tendència secular decreixent, però amb matisos

El nombre d'hores treballades per empleat ha reculat a la UE el 7% durant les tres últimes dècades: han passat d'unes 1.730 hores anuals el 1995 a una xifra lleugerament superior a les 1.600 hores en l'actualitat (vegeu el primer gràfic). Rere aquesta tendència compartida (també per altres economies desenvolupades), hi ha algunes diferències destacades.

En primer lloc, tot i que el canvi a França, a Itàlia i a Espanya és molt similar a l'observat per a l'agregat, el descens ha estat sensiblement superior a Alemanya (gairebé 200 hores menys, el 13% en relació amb el nivell inicial), la qual cosa ha consolidat la seva posició com el país, entre els quatre grans, amb el menor nombre d'hores treballades. En segon lloc, la major part de la caiguda en hores treballades es va produir entre el 1995 i el 2005, particularment a França, arran de la reforma del començament de segle, que va reduir la jornada setmanal de 40 a 35 hores. Per la seva banda, Espanya i Itàlia mostren un comportament excepcional i oposat, amb una acceleració progressiva en la caiguda de les hores treballades en el primer cas i amb una reversió en els últims anys de la tendència prèvia en el segon.¹

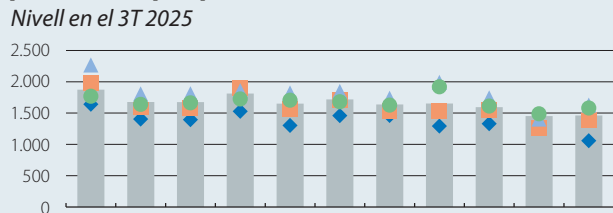
En tercer lloc, rere de la reducció secular de la jornada laboral, es poden identificar factors comuns, com l'increment de l'ocupació a temps parcial (voluntària o involuntària), un major pes de l'ocupació femenina, al sector serveis i amb una edat més avançada –grups que presenten, de mitjana, una jornada laboral inferior– i una major preferència pel temps lliure (reflectida, per exemple, en un descens continuat de les hores extraordinàries).² Hi ha, però, altres elements que han emergit en el període postpandèmia,³ com el major (menor) dinamisme d'algunes activitats econòmiques amb un nombre d'hores per sota (per damunt) de la mitjana, com

Hores treballades anuals per empleat: total per país de la UE (1995-2025)

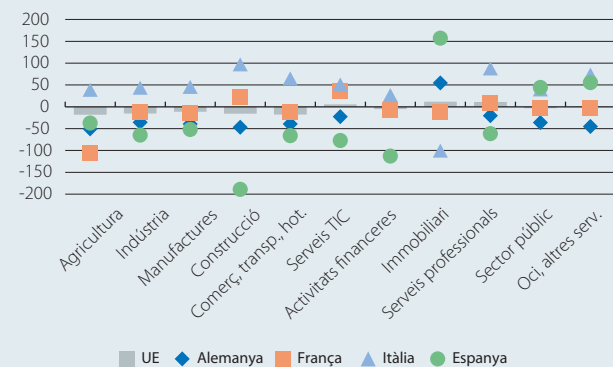

Nota: Dades trimestrals anualitzades ajustades per estacionalitat i per calendari.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades de Bloomberg.

Hores treballades anuals per empleat: per sector i per país de la UE

Variació 4T 2019 - 3T 2025

Notes: Dades trimestrals anualitzades ajustades per estacionalitat i per calendari. Seccions CNAE individuals o agrupades. «Indústria» inclou mineria, manufactures i utilitats.
Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

l'Administració pública (indústria),⁴ l'escassetat de mà d'obra en alguns sectors –que, després del xoc de la guerra a Ucraïna, hauria afavorit la retenció de treballadors amb un ús menys intensiu– o l'increment de les baixes temporals per malaltia.⁵

1. Per a l'augment generalitzat en l'ús intensiu del treball a Itàlia, es pot consultar el capítol 4 sobre mercat laboral a Ufficio Parlamentare di Bilancio (2025), «Rapporto sulla politica di bilancio 2025».
2. Banc d'Espanya (2023), «An analysis of hours worked per worker in Spain: trends and recent developments», i BCE (2025), «Who wants to work more? Revisiting the decline in average hours worked».
3. BCE (2023), «More jobs but fewer working hours».

4. Per a les diferències sectorials en el nombre d'hores treballades, vegeu el segon gràfic i, per a una anàlisi sobre les dinàmiques sectorials recents, el Focus «Caracterització del cicle econòmic a la UE: ni transversal, ni robust», a l'IM01/2026.
5. Per a aquest últim factor en el cas d'Espanya, vegeu el Focus «La disparitat entre els ocupats i les hores treballades a Espanya», a l'IM07/2024.

I, en quart lloc, en el període postpandèmia, veiem que els canvis per als diferents sectors en el nombre d'hores treballades són, en general, similars i moderats al conjunt de la UE (vegeu el segon gràfic). França comparteix el mateix diagnòstic, mentre que les reculades a Alemanya i els avanços a Itàlia són igualment transversals, malgrat que una mica més intensos. La dispersió és, però, força marcada a Espanya, on veiem una caiguda notable a la construcció (l'11% menys d'hores treballades en el 3T 2025, en relació amb el 4T 2019) i a les activitats financeres (descens del 7%), en relació amb els augments a les activitats immobiliàries, al sector públic i als serveis d'oci i entreteniment.⁶

La complexa relació entre hores treballades i productivitat

La literatura acadèmica recull una relació bidireccional però no concloent entre la productivitat i la jornada laboral.⁷ D'una banda, els guanys d'eficiència poden generar un efecte renda positiu si estan associats a uns salaris més alts, la qual cosa acaba reduint el nombre d'hores ofertes per un treballador, però també poden comportar una major substitució d'oci a favor del treball si el primer s'encareix en termes relatius. I, de l'altra, en sentit contrari, es pot produir un efecte fatiga sobre la productivitat, derivat d'un major nombre d'hores treballades (rendiments decreixents), que pot coexistir amb l'efecte d'un cost fix d'entrada o d'aprenentatge acumulatiu que augmenti la productivitat en paral·lel a la jornada laboral. La prevalença d'uns canals sobre uns altres serà determinant per avaluar l'impacte de determinats esdeveniments o de determinades polítiques econòmiques.

En el cas de la UE, una mirada a llarg termini mostra una relació negativa entre el desenvolupament econòmic i el nombre d'hores treballades per empleat (predomini positiu de l'efecte renda). Així, a l'Europa de l'Est, on la jornada laboral ha caigut amb força en les últimes dècades, en paral·lel al procés de convergència econòmica amb els membres fundacionals, la persistència d'una bretxa de productivitat elevada⁸ coexisteix amb registres encara notablement per damunt de la mitjana (vegeu el tercer gràfic). Més recentment, per al conjunt de la UE, la continuïtat en el període postpandèmia de la reducció d'hores treballades per ocupat ha estat compatible amb augments de la productivitat per hora i per empleat, afavorits per un efecte composició positiu cap a activitats més productives. Tanmateix, això no ha estat així per a les quatre grans economies europees (vegeu el quart gràfic). En particular, en els casos d'Alemanya i d'Espanya, s'observa un fort contrast entre la caiguda en la jornada laboral i l'augment de la productivitat per hora treballada, la qual cosa ha resultat en un PIB per empleat gairebé estancat en els cinc últims anys.

En síntesi, la disminució de les hores treballades a la UE és una tendència secular que, probablement, continuarà en les

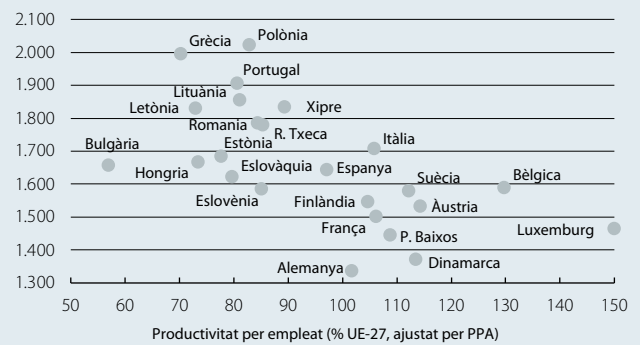
6. Crida l'atenció la forta correlació negativa existent entre les hores treballades a la construcció i a les activitats immobiliàries, que és extensiva al conjunt de la UE i a les quatre grans economies aquí analitzades.

7. Una bona síntesi es pot llegir a Cette, G., Drapala, S. i Lopez, J. (2023), «The circular relationship between productivity and hours worked: A long-term analysis».

8. Vegeu el Dossier «Les claus de la productivitat», a l'IM01/2026.

Productivitat per empleat i per hores treballades per any (2023)

Nombre d'hores treballades per empleat i per any

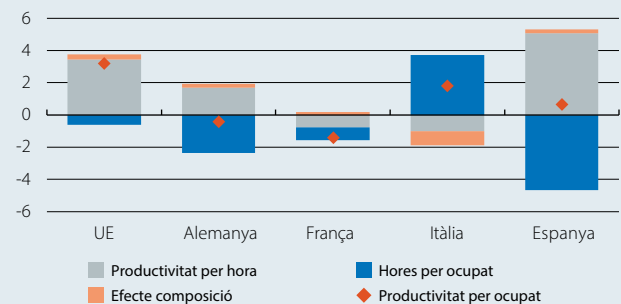

Notes: Productivitat nominal ajustada per paritat de poder adquisitiu (PPA). Dades no disponibles per a Croàcia, França i Malta. Irlanda queda exclòs del gràfic amb valors del 200% de productivitat per empleat i de 1.654 hores treballades per any.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

Productivitat per empleat als països de la UE: variació 4T 2019-3T 2025

(% i contribucions en p. p.)

Notes: Inclou les seccions B a N de la CNAE, llevat de les activitats immobiliàries (secció L). Dades ajustades per estacionalitat i per calendari. L'efecte composició inclou el canvi en els pesos de les hores treballades en sectors de major o menor productivitat per hora i el canvi en els pesos de l'ocupació en sectors de major o menor nombre d'hores per empleat.

Font: CaixaBank Research, a partir de dades d'Eurostat.

pròximes dècades, afavorida per l'envelliment de la població.⁹ No obstant això, la seva intensitat no està escrita en pedra i dependrà d'un seguit de factors, entre els quals destaquen l'evolució de la productivitat, els canvis reguladors en la jornada laboral, les condicions generals de salut dels treballadors més grans i els incentius i les polítiques per incrementar la participació laboral o el treball a temps parcial.¹⁰ Pel que fa al paper de la productivitat, un escenari en què els guanys d'eficiència vinculats a la intel·ligència artificial siguin limitats o estiguin desigualment distribuïts frenarà probablement una reducció més intensa de la jornada laboral si es desitja mantenir el nivell de benestar actual.¹¹

David Martínez Turégano

9. Vegeu el Dossier «Desafiaments i polítiques en l'era de la longevitat», a l'IM09/2025.

10. FMI (2024), «Dissecting the Decline in Average Hours Worked in Europe».

11. Vegeu la nota al peu 7.